

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΔΕΛΤΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ
ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

#10

ΣΚΛΗΡΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΙΤΑΛΙΑ: ΜΙΑ ΑΚΟΜΗ ΚΡΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΜΙΑ ΑΚΟΜΗ ΗΤΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ
ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΣΟΙΜΠΛΕ ΕΙΝΑΙ ΕΔΩ
Ο ΝΕΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΕ ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΑ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Ομάδα Μελέτης Ευρωπαϊκών Εξελίξεων
Συντονιστής Δελτίου: Γιώργος Καπόπουλος
Σχόλια και παρατηρήσεις μπορούν να αποστέλλονται
στο info@enainstitute.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα σύνταξης

03

Σκληρό φθινόπωρο για τη νομισματική ένωση

04

Ιταλία: Μια ακόμη κρίση για την Ευρωζώνη,
μια ακόμη ήττα για τη δημοκρατία στην Ευρώπη

08

Το δόγμα Σόιμπλε είναι εδώ

11

Ο νέος προϋπολογισμός της ΕΕ δεν απαντά στις σύγχρονες προκλήσεις

14

ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΤΟΥ ΕΝΑ

Με το Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων, το Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ επιλέγει να πάρει μέρος στον δημόσιο, συχνά συγκρουσιακό, διάλογο γύρω από τα ευρωπαϊκά πράγματα.

Το Δελτίο εστιάζει σε θέματα που παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον στην τρέχουσα συγκυρία, συγχρόνως όμως η εξέλιξή τους αναμένεται να επηρεάσει μεσομακροπρόθεσμα το μέλλον της Ευρώπης. Εκδίδεται μηνιαία, στο πλαίσιο της ευρύτερης δραστηριότητας του Ινστιτούτου.

Στη βάση των αρχών της Ιδρυτικής Διακήρυξης του ΕΝΑ, το Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων δεν θα στέκεται πολιτικά και κοινωνικά ουδέτερο απέναντι στα γεγονότα, αλλά θα αναζητεί πειστικές απαντήσεις, σε προοδευτική κατεύθυνση, στις ποικίλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα το ευρωπαϊκό εγχείρημα.

Το αφετηριακό ερώτημα στο οποίο το Δελτίο επιχειρεί να απαντήσει δεν είναι το συχνά διατυπούμενο «περισσότερη ή λιγότερη Ευρώπη;» αλλά το «ποια Ευρώπη θέλουμε;» και το πώς αυτή μπορεί να οικοδομηθεί.

Η οικονομική κρίση λειτούργησε ως καταλύτης, επιταχύνοντας την προϊούσα απομάκρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις ιδρυτικές αξίες και αρχές της, από το θεσμικό και κοινωνικό δημοκρατικό της κερκτημένο. Η κυριαρχία μιας τεχνοκρατικά οριζόμενης πολιτικής και οικονομικής ορθοδοξίας απογυμνώνει το ευρωπαϊκό θεσμικό οικοδόμημα από τις δημοκρατικές του λειτουργίες, θέτοντας εκ νέου, με πειστικό τρόπο, το ερώτημα της δημοκρατικής νομιμοποίησης των οργάνων και των αποφάσεων της ΕΕ και της κοινωνικής γείωσης των πολιτικών της. Παράλληλα, με το ξέσπασμα και της προσφυγικής κρίσης, οι αξίες του ανθρωπισμού, της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας και του πλουραλισμού, που λειτούργησαν στο παρελθόν προωθητικά για τη συνάντηση των λαών της Ευρώπης σε μια προοδευτική κατεύθυνση, τίθενται πλέον υπό αμφισβήτηση.

Οι ιδέες και οι απόψεις που διατυπώνονται συναφώς είναι πολλές. Οι απαντήσεις που επεξεργάζονται οι ευρωπαϊκές ελίτ μοιάζουν ωστόσο να αδυνατούν να προσεγγίσουν το κρίσιμο ερώτημα: **Πώς σκεφτόμαστε σήμερα (για) την Ευρώπη του αύριο; Την Ευρώπη που θα ισχυροποιήσει τα δημοκρατικά της αντανακλαστικά, θα ανακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών, θα προτάξει τον κοινωνικό της χαρακτήρα και θα αποκρούσει αποτελεσματικά τη διχαστική ρητορεία της ακροδεξιάς απειλής;**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Οι ραγδαίες πολιτικές εξελίξεις στην Ιταλία, σε μια περίοδο έντονων προκλήσεων και εκκρεμοτήτων για ΕΕ και Ευρωζώνη, η πολιτική του Γερμανού Υπουργού Οικονομικών Όλαφ Σολτς και τα δεδομένα γύρω από το νέο προϋπολογισμό της ΕΕ περιλαμβάνονται στην ύλη του Δελτίου Ευρωπαϊκών Εξελίξεων #10.

Τρεις μήνες διαπραγματεύσεων μετά τις ιταλικές εκλογές της 4ης Μαρτίου κατέληξαν σε μια κυβερνητική συμφωνία μεταξύ του Κινήματος 5 Αστέρων και της Λέγκα. Τόσο το συμφωνημένο κυβερνητικό πρόγραμμα όσο και το πρόσωπο του υπουργού οικονομικών, προκάλεσαν τη σφοδρή αντίδραση Βρυξελλών και Βερολίνου, αλλά και το βέτο του Ιταλού Προέδρου.

Η Ιταλία οδηγείται, όπως όλα δείχνουν, σε πρόωρες εκλογές το φθινόπωρο, ή ακόμη και μέσα στο καλοκαίρι, με χαρακτήρα άτυπου δημοψηφίσματος για το εάν η χώρα πρέπει και μπορεί να αποκλίνει από το πλαίσιο και τους κανόνες λειτουργίας της Ευρωζώνης. Η νέα τροπή της ιταλικής κρίσης καταγράφεται σε μια κρίσιμη στιγμή για τη μεταρρύθμιση της Ευρωζώνης, τη διατλαντική σχέση, τη διεύρυνση αλλά και διαχείριση του προσφυγικού ένα χρόνο πριν από τις κρίσιμες Ευρωεκλογές της άνοιξης του 2019.

Την ίδια ώρα, στη γραμμή του δόγματος Σόιμπλε βαδίζει ο Υπουργός Οικονομικών της Γερμανίας, Όλαφ Σολτς. Η οικονομική στρατηγική του σοσιαλδημοκράτη πολιτικού αποκαλύπτει ότι η πολιτική που χαράσσει το Βερολίνο για τα επόμενα έτη θα παραμείνει αναλλοίωτη ως προς τις αρχές της λιτότητας και της σιδηράς δημοσιονομικής πειθαρχίας, μια κίνηση με ανησυχητικές προεκτάσεις για το σύνολο και το ίδιο το μέλλον της Ευρωζώνης.

Τέλος, ο ευρωπαϊκός προϋπολογισμός δεν απαντά στις προκλήσεις της εποχής, και τελικά επιχειρεί να ενσωματώσει το ευρωσκεπτικιστικό παραλήρημα των πιο οπισθοδρομικών πολιτικών δυνάμεων της ΕΕ. Οι πυλώνες της κοινής αγροτικής πολιτικής και των πολιτικών συνοχής πλήττονται σημαντικά, ενώ ανοίγει ο δρόμος για αύξηση των εξοπλιστικών δαπανών και μονομερούς ενίσχυσης του νέου ταμείου για την ευρωπαϊκή άμυνα.

ΣΚΛΗΡΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

του Γιώργου Καπόπουλου

Ποτέ άλλοτε στην ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης δεν είχαν συσσωρευθεί ταυτόχρονα τόσες εκκρεμότητες και προκλήσεις:

- Η μεταρρύθμιση της Ευρωζώνης με σημείο αναφοράς την πρόταση Μακρόν ώστε να υπάρξει κοινή θωράκιση και αλληλεγγύη στην περίπτωση νέας κρίσης στο Παγκόσμιο Χρηματοπιστωτικό Σύστημα αλλά και να αμβλυνθούν οι περιφερειακές και εσωτερικές κοινωνικές αποκλίσεις.

- Η αντιμετώπιση του ιδιότυπου απομονωτισμού-προστατευτισμού και ταυτόχρονα μονομερούς παρεμβατισμού που έχει χαράξει ο Τραμπ εδώ και ενάμιση χρόνο. Άμεση προτεραιότητα για την ΕΕ είναι η διαμόρφωση κοινής στάσης απέναντι στην απόσυρση των ΗΠΑ από τη συμφωνία για τον έλεγχο του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν αλλά και απέναντι στην επαπειλούμενη επιβολή δασμών στις ευρωπαϊκές εξαγωγές χάλυβα και αλουμινίου.

- Η περαιτέρω πορεία της διεύρυνσης με επόμενο σταθμό τα Δυτικά Βαλκάνια στην σκιά των βλέψεων για κατοχύρωση τοπικών ερεισμάτων από ΗΠΑ, Ρωσία και Τουρκία. Στην Σύνοδο Κορυφής στη Σόφια καταγράφηκαν για μια ακόμη φορά οι επιφυλάξεις της Γαλλίας, η οποία θέτει την εμβάθυνση ως προαπαιτούμενο της διεύρυνσης.

- Το προσφυγικό-μεταναστευτικό με τη διαίρεση της ΕΕ να βαθαίνει και να παγιώνεται ανάμεσα στις χώρες πρώτης γραμμής και τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης κατά κύριο λόγο.

Την ίδια στιγμή οι εξελίξεις στην ευρύτερη Μέση Ανατολή, τη Βόρεια Αφρική και την Υποσαχάρια Αφρική καθιστούν πολύ πιθανή την αύξηση των προσφυγικών ροών.

- Τέλος για πρώτη φορά στην ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αναζητείται φόρμουλα διευθέτησης όχι μόνον της αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ αλλά και το πλαίσιο που θα διέπει τις σχέσεις των δύο πλευρών την επόμενη ημέρα του Brexit.

Σε όλα τα παραπάνω ανοικτά μέτωπα υπάρχει μια σχέση συγκοινωνούντων δοχείων: Αν δεν μπορεί να βρεθεί κοινός παρονομαστής Γερμανίας-Γαλλίας με σημείο αναφοράς την πρόταση Μακρόν για μεταρρύθμιση της Ευρωζώνης, τότε δεν προκύπτει ούτε κοινή στάση απέναντι στον Τραμπ, ούτε μπορούν να γίνουν ουσιαστικά βήματα προς την διεύρυνση ούτε επιμερισμός του κόστους της διαχείρισης το προσφυγικού- μεταναστευτικού.

Σε όλα τα παραπάνω έρχεται να προστεθεί ή μάλλον να επιδράσει καταλυτικά η ιταλική κρίση.

Μετά το «ναυάγιο» της εντολής σχηματισμού κυβέρνησης συνασπισμού του Κινήματος των 5 Αστέρων και της Λέγκας στον καθηγητή Κόντε είναι πλέον βέβαιο ότι η χώρα βαδίζει με υπηρεσιακό Πρωθυπουργό τον Κοταρέλι σε πρόωρες εκλογές το φθινόπωρο χωρίς να μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο αυτό ακόμη και μέσα στο καλοκαίρι, μια ψηφοφορία η οποία στην πράξη θα έχει χαρακτήρα δημοψηφίσματος αν όχι για την παραμονή στην ή την έξοδο από την Ευρωζώνη, τουλάχιστον για τη συμμόρφωση με ή την απόκλιση από το πλαίσιο δημοσιονομικής πειθαρχίας που ορίζει το Σύμφωνο Σταθερότητας.

Το βέβαιο σήμερα είναι ότι οι παρ' ολίγον κυβερνητικοί εταίροι θα δώσουν τη μάχη των νέων εκλογών για μια κυβέρνηση αποφασισμένη όχι μόνον να μην προβεί σε περαιτέρω περικοπές στο όνομα της συμμόρφωσης με το Σύμφωνο Σταθερότητας, αλλά αντίθετα να αυξήσει τις δαπάνες με στόχο την αναθέρμανση της οικονομίας και την μείωση τη ανεργίας.

Με άλλα λόγια, η εγκατάλειψη της ρητορικής που άφηνε ανοικτό το ενδεχόμενο καθιέρωσης παραλλήλου νομίσματος αλλά και διεξαγωγής δημοψηφίσματος για την παραμονή ή όχι της Ιταλίας στην Ευρωζώνη από μόνη της ούτε αρκεί αλλά ούτε καταγράφεται από Βρυξέλλες, Βερολίνο και Αγορές ως ρεαλπολιτική προσαρμογής των αντισυστημικών και των ακροδεξιών λαϊκιστών στην κυβερνητική διαχείριση και τα περιοριστικά της πλαίσια.

Πρώτη δοκιμασία για τις ισορροπίες της Ρώμης με τις Βρυξέλλες αλλά και το Βερολίνο θα υπάρξει περί τα μέσα Οκτωβρίου, όταν θα πρέπει να υποβληθεί προς έγκριση στην Κομισιόν ο Προϋπολογισμός του 2019.

Έτσι το ερώτημα που τίθεται σήμερα είναι πως η ιταλική κρίση θα επηρεάσει τα ανοικτά μέτωπα διαπραγμάτευσης που απαριθμήθηκαν παραπάνω.

Άγνωστη μεταβλητή παραμένει η στάση των αγορών, εάν θα δώσουν περίοδο χάριτος στην Ευρωζώνη ή αν θα προεξοφλήσουν το αδιέξοδο και αρχίσουν να πιέζουν για πρώτη φορά μετά το 2012 την Ιταλία, προκαλώντας ένα ντόμινο αύξησης του κόστους δανεισμού σε όλους τους αδύνατους κρίκους της Ευρωζώνης.

Πρώτο και κυρίαρχο ερώτημα είναι πως η ιταλική κρίση θα επηρεάσει τη γαλλογερμανική διαπραγμάτευση για διαμόρφωση με ορίζοντα τη Σύνοδο Κορυφής στα τέλη Ιουνίου ενός οδικού χάρτη για τις μεταρρυθμίσεις στην Ευρωζώνη.

Η εικόνα και χωρίς την ιταλική κρίση -από τις δηλώσεις Σόλτς, την ομιλία Μακρόν στο Άαχεν και το Μανιφέστο των 154 Γερμανών Οικονομολόγων- αποτυπώνει μια επί της ουσίας περιχαράκωση-αναδίπλωση του Βερολίνου απέναντι στο σχέδιο Μακρόν με πραγματικό ζητούμενο πλέον να σωθούν τα προσχήματα στην Σύνοδο του Ιουνίου, να σταλεί το μήνυμα ότι η εμφάθυνση κινείται αργά αλλά δεν έχει βραχυκυκλωθεί ως δυναμική.

Πως θα λειτουργήσει η ιταλική κρίση; Θα είναι κίνητρο ρεαλιστικής προσαρμογής του Βερολίνου ώστε οι κραδασμοί της να απορροφηθούν σε μια εξελικτική δυναμική περισσότερης συνοχής και αλληλεγγύης ή θα δώσει νομιμοποίηση στις ανησυχίες των οπαδών της ακινησίας στο σημερινό στάτους κβο της Ευρωζώνης με το επιχείρημα ότι κάθε υποχώρηση θα ενθαρρύνει και πέραν της Ιταλίας μια γενικευμένη αμφισβήτηση της δημοσιονομικής μονομερούς και μόνιμης λιτότητας;

Την απάντηση θα την διαμορφώσουν σε μεγάλο, αν όχι σε καθοριστικό, βαθμό οι αγορές: Θα αντιδράσουν κατά κύριο λόγο στην ανταρσία της Ρώμης κατά του Συμφώνου Σταθερότητας ή στην περιχαράκωση της Γερμανίας σε μια αδιαλλαξία που θα εξωθήσει την Ιταλία στο δίλημμα «προσαρμογή άνευ όρων ή σύγκρουση χωρίς ορατότητα για το τοπίο της επόμενης μέρας»;

Μια ΕΕ και Ευρωζώνη που δεν θα μπορεί να συμφωνήσει ως προς το πως θα αντιμετωπίσει την ιταλική κρίση είναι δύσκολο να συμφωνήσει σε μια ατζέντα συνολικής μεταρρύθμισης-εμβάθυνσης, σαν και αυτή που παρουσίασε στα τέλη Σεπτεμβρίου ο Μακρόν στη Σορβόνη.

Στην ίδια λογική δεν μπορεί να υπάρξει αποφασιστική και αποτελεσματική αντίσταση στην πολιτική Τραμπ χωρίς κοινή στρατηγική για το μέλλον της Ευρώπης. Μια σύγκριση των συναντήσεων Μακρόν και Μέρκελ στην Ουάσιγκτον με τον Τραμπ και στη συνέχεια με τον Πούτιν από τη μία των, με την αποφασιστική αντίθεση των Σιράκ και Σρέντερ στην εισβολή Μπους στο Ιράκ την άνοιξη του 2003 μιλά από μόνη της: Τότε η φωνή της Ευρώπης ακούστηκε και βάρυνε καθώς Παρίσι και Βερολίνο είχαν καταλήξει σε ένα συμβιβασμό που λίγους μήνες μετά πήρε τη μορφή της, ατυχήσασας αργότερα στα δημοψηφίσματα της Γαλλίας και της Ολλανδίας, Συνταγματικής Συνθήκης.

Τούτων λεχθέντων, ο Γάλλος Πρόεδρος βρίσκεται σε ιδιαίτερα δυσχερή θέση καθώς αναζητεί κοινό προγραμματικό παρονομαστή ανάμεσα σε μια Γερμανία που συνεχίζει στη γραμμή πλεύσης που χάραξε ο Σόιμπλε και μια Ιταλία που δεν θέλει αλλά και δεν μπορεί να συνεχίσει στο πλαίσιο της Ευρωζώνης έτσι όπως αυτό διαμορφώθηκε από την έναρξη της κρίσης την άνοιξη του 2010 μέχρι και σήμερα.

Το παραπάνω σκηνικό συνολικά στρώνει «κόκκινο χαλί» για την εκλογική εκτόξευση στις ευρωεκλογές της άνοιξης του 2019 των κάθε μορφής λαϊκιστικών, «αντισυστημικών» ευρωσκεπτικιστικών πολιτικών σχηματισμών στο σύνολο ΕΕ και Ευρωζώνης.

ΙΤΑΛΙΑ: ΜΙΑ ΑΚΟΜΗ ΚΡΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΜΙΑ ΑΚΟΜΗ ΗΤΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

του Χρήστου Κανελλόπουλου

Η συμφωνία Λέγκας και Κινήματος 5 Αστέρων για το σχηματισμό κυβέρνησης στην Ιταλία προκάλεσε ένα ακόμα σοκ στους ηγετικούς κύκλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Γερμανίας που οδήγησε στην απόρριψη της κυβέρνησης. Η πολιτική συμμαχία μεταξύ ενός ακροδεξιού, ξενοφοβικού κόμματος και ενός λαϊκιστικού, «αντισυστημικού» που συγκεντρώνει μεγάλο μέρος των παραδοσιακών ψηφοφόρων της κεντρο-αριστεράς, είναι λογικό να αιφνιδίασε, πόσο μάλλον όταν ο ίδιος ο επικεφαλής του, Λουίτζι Ντι Μάιο, απέκλειε μια τέτοια συμμαχία προεκλογικά. Ωστόσο, το σοκ προήλθε από τη συγκολλητική ουσία αυτού του συνασπισμού που δεν ήταν άλλη από θεμελιακή εναντίωσή του στην ευρωζώνη και το ευρώ, καθώς και η ξεκάθαρα απορριπτική στάση τους προς τις σημερινές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή η «αντι-ευρωπαϊκή» συναντίληψη των δύο εταίρων καταγράφηκε στο προγραμματικό κείμενο που τη συνόδευε, ιδίως στην αρχική του μορφή.

Η προγραμματική συμφωνία των δύο κομμάτων ήταν αντιπροσωπευτική των ετερόκλητων ιδεολογικών συντεταγμένων τους, καθώς περιλάμβανε μέτρα:

- ξενοφοβικά/αντιμεταναστευτικά που υπαγόρευαν την απαράδεκτη, και πρακτικά μάλλον ανέφικτη, απέλαση 500 χιλιάδων προσφύγων.
- νεοφιλελεύθερα, όπως η κατάργηση της προοδευτικής φορολογίας με την καθιέρωση φορολόγησης τύπου flat tax - αν και οι αντιρρήσεις του Κινήματος 5 Αστέρων «stroγγύλεψαν» αυτή τη μεταρρύθμιση.
- προοδευτικά και κοινωνικά, όπως η κατάργηση της συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης της κυβέρνησης Ρέντσι και η εισαγωγή ενός γενναιόδωρου εισοδήματος του πολίτη.

Η πραγματοποίηση ενός τέτοιου προγράμματος παράλληλης μείωσης φόρων και αύξησης κοινωνικών δαπανών προϋπέθετε αψήφιση των ασφυκτικών δημοσιονομικών κανόνων της ευρωζώνης, πράγμα που προκάλεσε την αντίδραση Βρυξελλών και Βερολίνου.

Εκείνα βέβαια που προκάλεσαν σχεδόν πανικό, ήταν οι αναφορές σε προετοιμασία παράλληλου νομίματος για τόνωση της ρευστότητας στην ιταλική οικονομία και το αίτημα για απευθείας διαγραφή του 1/10 του ιταλικού χρέους. Παρά το γεγονός ότι οι επόμενες εκδοχές της προγραμματικής συμφωνίας παρέλειψαν το παράλληλο νόμισμα και γενικά φρόντιζαν να είναι λιγότερο προκλητικές, το γεγονός της ριζικής αμφισβήτησης των προδιαγραφών του Συμφώνου Σταθερότητας και του Δημοσιονομικού Συμφώνου, παρέμεινε. Με άλλα λόγια, η κυβέρνηση της τρίτης μεγαλύτερης οικονομίας της ευρωζώνης ξεκινούσε τη θητεία της σχεδιάζοντας να παραβιάσει ανοιχτά τις συνθήκες που διέπουν τη λειτουργία της ευρωζώνης! Ακόμα περισσότερο χαρακτηριστική της πολιτικής των δύο κομμάτων και της εκ μέρους τους αμφισβήτησης 25 χρόνων ευρωπαϊκής ενοποίησης, είναι η έκκλησή τους για επιστροφή «στην προ-Μάαστριχτ εποχή, όταν τα ευρωπαϊκά κράτη κινούνταν από γνήσιες προθέσεις ειρήνης, αδελφοσύνης, συνεργασίας και αλληλεγγύης» ...

Η Ιταλία βεβαίως είναι η μόνη μεγάλη βιομηχανική και εξαγωγική οικονομία στην Ευρώπη που σήμερα βρίσκεται σε χειρότερη θέση από όσο ήταν πριν την εισαγωγή του ευρώ. Για μεγάλο μέρος του εκλογικού σώματος πρόκειται για 20 χαμένα χρόνια, για ολόκληρες γενιές νέων και όχι τόσο νέων (πια) Ιταλών εγκλωβισμένων στην επισφάλεια, την υποαπασχόληση, τη μακροχρόνια ανεργία, τους χαμηλούς μισθούς για μια περίοδο βιομηχανικής αποσάθρωσης και οικονομικής στασιμότητας, την ώρα που η Γερμανία καταρρίπτει τα ρεκόρ εμπορικών πλεονασμάτων.

Έτσι εξηγείται και το απροσδόκητο αποτέλεσμα έρευνας που διεξάχθηκε μετά την εκλογική αναμέτρηση της 4ης Μαρτίου για το ποια σύνθεση κυβερνητικού συνασπισμού επιθυμούσαν οι ίδιοι οι ψηφοφόροι των κομμάτων. Παρότι μεγάλο μέρος των ψηφοφόρων των 5 Αστέρων προέρχονται από την αριστερά και την κεντροαριστερά, οι σχετικά περισσότεροι ψηφοφόροι του Κινήματος επιθυμούσαν συμμαχία με τη Δέξκα.

Από την άλλη, η αντίδραση των ευρωπαϊκών ελίτ και του γερμανικού τύπου, υπήρξε, δυστυχώς, η αναμενόμενη. Στα γερμανικά έντυπα οι Ιταλοί κατηγορήθηκαν συλλήβδην ως ζητιάνοι, εκβιαστές, φοροφυγάδες, ενώ Γερμανοί «σοφοί» προειδοποίησαν για θανάσιμη απειλή για τη σταθερότητα της ευρωζώνης.

Τη Δευτέρα 28 Μαΐου αναμενόταν να ανακοινωθεί η νέα κυβέρνηση με εξωκοινοβουλευτικό πρωθυπουργό τον κεντροαριστερό Τζιουζέπε Κόντε, έναν μάλλον άγνωστο καθηγητή νομικών στο Πανεπιστήμιο της Φλωρεντίας.

Ωστόσο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Ματαρέλα, αρνήθηκε να συναινέσει θέτοντας βέτο στην επιλογή του Πάολο Σαβόνα για το Υπουργείο Οικονομικών -χωρίς να προβλέπεται τέτοια προεδρική αρμοδιότητα στο Σύνταγμα. Η υποψηφιότητα Σαβόνα ήταν, εκ πρώτης όψεως, κάθε άλλο παρά προβληματική: Πρώην υπουργός βιομηχανίας, καθηγητής Οικονομικών με φιλελεύθερες απόψεις, πρώην διευθυντής του Ιταλικού ΣΕΒ, οικονομολόγος στην Κεντρική Τράπεζα της Ιταλίας, με μακρά εμπειρία στη διοίκηση μεγάλων επιχειρήσεων και τραπεζών. Παρουσίαζε όμως μια «ιδιαιτερότητα»: Θεωρεί ότι η λειτουργία της ευρωζώνης είναι υπερβολικά ευνοϊκή για τη Γερμανία και βλαπτική για την ιταλική οικονομία, εξ ου και ότι η είσοδος της Ιταλίας στο ευρώ ήταν «ιστορικό λάθος».

Έτσι, τα πράγματα κατέληξαν σε υπηρεσιακή κυβέρνηση επιλογής του Προέδρου Ματαρέλα υπό την ηγεσία ενός οικονομολόγου του ΔΝΤ, του Κάρλο Κοταρέλι. Η υπηρεσιακή κυβέρνηση αναμένεται να μην καταφέρει να πάρει ψήφο εμπιστοσύνης στο κοινοβούλιο και να οδηγήσει τη χώρα σε εκλογές το Φθινόπωρο, στο οποίο οι παραλίγο κυβερνητικοί εταίροι είναι πολύ πιθανό να αναδειχθούν ενισχυμένοι. Είναι ίδιον των «αντισυστημικών» κομμάτων, να δυναμώνουν όταν, ακριβώς, τα «πολεμά» -με κάθε θεμιτό και αθέμιτο μέσο- το «σύστημα».

ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΣΟΙΜΠΛΕ ΕΙΝΑΙ ΕΔΩ

του Βαγγέλη Βιτζηλαίου

Μπορεί το γερμανικό Υπουργείο Οικονομικών να άλλαξε ηγεσία μετά την επισημοποίηση άλλου ενός «Μεγάλου Συνασπισμού» Χριστιανοδημοκρατών/Χριστιανοκοινωνιστών και Σοσιαλδημοκρατών, ωστόσο το δόγμα σκληρής δημοσιονομικής πειθαρχίας και λιτότητας παραμένει αμετάβλητο με σημαντικές προεκτάσεις όχι μόνο για τη Γερμανία, αλλά για το σύνολο της Ευρωζώνης.

Όταν ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε αποχώρησε έπειτα από οκτώ χρόνια από τον υπουργικό θώκο με προορισμό αυτόν της προεδρίας της Bundestag οι 400 υπάλληλοι του ΥΠΟΙΚ τον αποχαιρέτησαν σχηματίζοντας ένα τεράστιο μαύρο μηδενικό (γνωστό ως «schwarze nul»), κίνηση που συμβόλισε τον ισοσκελισμένο ομοσπονδιακό προϋπολογισμό.

Το «μαύρο μηδενικό» και οι μειωμένες δημόσιες επενδύσεις

Η αλλαγή σκυτάλης στο Υπουργείο δημιούργησε προσδοκίες σε Γερμανία και Ευρωζώνη για αλλαγή πορείας, ωστόσο αυτές διαψεύστηκαν γρήγορα, με τα γερμανικά ΜΜΕ να κάνουν λόγο για την εμφάνιση του Όλαφ... Σόιμπλε. Ο γερμανικός προϋπολογισμός για το 2018 και οι κατευθυντήριες γραμμές των προϋπολογισμών έως το 2022 έμειναν πιστά στη γραμμή του Χριστιανοδημοκράτη προκατόχου του Σολτς.

Είναι αξιοσημείωτο ότι ο προϋπολογισμός όχι μόνο απαντά αρνητικά στις εκκλήσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για αύξηση των δημόσιων επενδύσεων, αλλά προβλέπει και τη σταδιακή μείωσή τους (κατά 4,4 δισ. ευρώ, συνολικά) με ορίζοντα το 2022.

Ο προϋπολογισμός Σολτς προκάλεσε, όπως είναι εύλογο, έντονες αντιδράσεις στο εσωτερικό των Γερμανών Σοσιαλδημοκρατών, οι οποίοι είδαν τις εξαγγελίες για αύξηση των δημοσίων επενδύσεων σε υποδομές και εκπαίδευση να εξανεμίζονται. Ο επικεφαλής της νεολαίας του SPD, σφοδρός πολέμιος της κυβερνητικής συνεργασίας, Κέβιν Κούνερτ, μίλησε για απομάκρυνση της προσέγγισης του Σολτς από το νέο SPD, γεγονός που απειλεί την «ταυτότητα» του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος.

Η εξέλιξη αυτή, φυσικά, δεν αποτελεί κάποιο απροσδόκητο, ιστορικά, γεγονός. Ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε δεν ήταν Υπουργός Οικονομικών όταν ξέσπασε η κρίση στην Ευρωζώνη, όταν η Ελλάδα προσέφυγε στο μηχανισμό στήριξης ΕΕ και ΔΝΤ την άνοιξη του 2010· ήταν ένα άλλο στέλεχος του SPD, ο Πέερ Στάινμπρουκ, ο οποίος είχε τα ηνία του Υπουργείου Οικονομικών ξανά σε ένα «Μεγάλο Συνασπισμό» υπό την Καγκελάρια Μέρκελ και τότε.

Την ώρα που το SPD βυθίζεται δημοσκοπικά, συνεχίζοντας να πληρώνει την κυβερνητική σύμπραξη του με το CDU/CSU, ο Γερμανός Υπουργός Οικονομικών φιλοδοξεί να αντιστρέψει το κλίμα ακολουθώντας τη γραμμή των συντηρητικών εταίρων, θεωρώντας ότι η τακτική αυτή θα ωφελήσει το κόμμα του, προσελκύοντας εκ νέου τους ψηφοφόρους που έχασε στις τελευταίες εκλογικές αναμετρήσεις.

Το «μήνυμα» σε Μακρόν και η ανοχύρωτη Ευρωζώνη

Οι θέσεις Σολτς έχουν άμεση επίδραση στις ευρωπαϊκές εξελίξεις. Η οικονομική ρότα, με βαθιά συμβολικό πολιτικό περιεχόμενο, που χάραξε ο Γερμανός ΥΠΟΙΚ, με τη στήριξη πάντα της Καγκελαρίου, επί της ουσίας αποκλείει το συμβιβασμό με τις θέσεις Μακρόν για τη μεταρρύθμιση ΕΕ και Ευρωζώνης. Το πνεύμα της αντιτίθεται στην προοπτική αμοιβαιοποίησης του ρίσκου και των κινδύνων και στο διαμοιρασμό των βαρών στη νομισματική ένωση. Τροφοδοτεί φωνές όπως αυτές των 154 Γερμανών οικονομολόγων, οι οποίοι, με επιστολή που δημοσίευσε η Frakfurter Allgemeine Zeitung, ενοποίησαν δυνάμεις κατά της μεταρρύθμισης της Ευρωζώνης και υπέρ της ύπαρξης μηχανισμούς εξόδου χώρας από το ευρώ.

Ο Γερμανός Υπουργός Οικονομικών, μάλιστα, σύμφωνα με γερμανικά δημοσιεύματα, κρατά σκληρή στάση τόσο για το ζήτημα του ελληνικού χρέους (αρνείται το μηχανισμό που θα συνδέει αυτόματα την ελάφρυνση με την μελλοντική οικονομική ανάπτυξη) όσο και απέναντι στην πρόταση της Κομισιόν για αύξηση της γερμανικής συνεισφοράς στα κοινοτικά κονδύλια (ζητώντας δίκαιη κατανομή των βαρών στα κράτη-μέλη).

Την ώρα που η μεταρρύθμιση ΕΕ και Ευρωζώνης είναι ζωτικής σημασίας, η ισχυρότερη ευρωπαϊκή χώρα βάζει στον «πάγο» την πρωτοβουλία Μακρόν για δομικές αλλαγές στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

Ουσιαστικά, το δόγμα Σόιμπλε, που «θωράκισε» τη Γερμανία κατά την περίοδο της κρίσης αφήνει εκτεθειμένη την Ευρωζώνη σε μελλοντικές κρίσεις διατηρώντας τις συνθήκες που δημιούργησαν τις αναταραχές του πρόσφατου παρελθόντος. Ακόμη και ο επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) -επίσης Γερμανός- Κλάους Ρέγκλινγκ, έκρουσε πρόσφατα τον κώδωνα του κινδύνου για τον κίνδυνο που διατρέχει η νομισματική ένωση από την έλλειψη ενός μηχανισμού αντιμετώπισης κρίσεων, ως αποτέλεσμα της απροθυμίας αποφασιστικών βημάτων προς τη θεσμική μεταρρύθμιση ΕΕ και Ευρωζώνης. Οι δραματικές εξελίξεις στην Ιταλία δείχνουν με ξεκάθαρο τρόπο ότι η ακινησία μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα επικίνδυνη για το ευρώ, ωστόσο, το «μαύρο μηδενικό» του Βερολίνου είναι υπεράνω εταίρων και ένωσης κρατών.

Ο ΝΕΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΕ ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΑ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

του Δημήτρη Ραπίδη

Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον κοινοτικό προϋπολογισμό θέτει σε αμφισβήτηση κάθε προσπάθεια δημιουργίας ενός ισχυρού χρηματοδοτικού πλαισίου που θα καταπολεμά αποτελεσματικά τις κοινωνικές και περιφερειακές ανισότητες. Ενόψει Brexit, και με τις χρηματοδοτικές αδυναμίες που μια τέτοια εξέλιξη θα προκαλέσει στον κοινοτικό προϋπολογισμό, θα περίμενε κανείς μια πιο αποφασιστική απάντηση από την πλευρά της ΕΕ.

Αντίθετα τα 13 περίπου δισεκατομμύρια που συνεισφέρει η Μεγάλη Βρετανία θα αντισταθμιστούν με περικοπές δαπανών σε κρίσιμους τομείς, και όχι με αύξηση των αντίστοιχων δαπανών από τα κράτη-μέλη, κυρίως από τα πιο ισχυρά οικονομικά κράτη, όπως η Γερμανία και η Γαλλία για παράδειγμα.

Η μείωση των δαπανών ή η μεταφορά δαπανών προς τον νέο ταμείο για την αμυντική πολιτική πλήττει κυρίως τους πυλώνες της κοινής αγροτικής πολιτικής και των πολιτικών συνοχής, μια απόφαση που ακολουθεί τη «γραμμή» και τον σχεδιασμό της γερμανικής κυβέρνησης και της γαλλικής προεδρίας για τη δημιουργία ενός ισχυρού αμυντικού μηχανισμού. Η βασικότερη πρόκληση για την ΕΕ, έτσι όπως αποτυπώνεται από το σχέδιο του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού είναι η αντιμετώπιση των τρομοκρατικών απειλών και η ενίσχυση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ.

Παράλληλα, δημιουργείται ένα ακόμη μεγαλύτερο χρηματοδοτικό κενό για δράσεις που αφορούν στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, στην ενδυνάμωση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜμΕ), και στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής Europe 2020 για αισθητή μείωση της ανεργίας, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού μέχρι το 2020.

Κατά συνέπεια, η ΕΕ αδυνατεί να αφουγκραστεί για ακόμη μια φορά την εντεινόμενη δυσπιστία ενός σημαντικού τμήματος του ευρωπαϊκού εκλογικού σώματος, αυξάνει τα επίπεδα δυσπιστίας και τροφοδοτεί τη ρητορική των λαϊκίστικων πολιτικών σχημάτων, που συνθέτουν την ατζέντα τους πάνω στο ζήτημα της προσφυγικής «απειλής» και στη σχέση της με τον κίνδυνο αύξησης των τρομοκρατικών επιθέσεων και της περιφερειακής αστάθειας.

Η ενίσχυση των αμυντικών πολιτικών της ΕΕ εξυπηρετεί επίσης το στόχο αύξησης των εξοπλιστικών δαπανών, και κατά συνέπεια τις μεγάλες βιομηχανίες όπλων. Η μεγαλύτερη στρατιωτική εμπλοκή της Γαλλίας στο μέτωπο της Συρίας, αλλά και η απελευθέρωση των στρατιωτικών εξοπλισμών σε κράτη της Ανατολικής Ευρώπης και της Βαλτικής, έρχεται να επαληθεύσει τις ανησυχίες αναλυτών, αλλά και των πολιτικών ομάδων της αριστεράς, των σοσιαλδημοκρατών και των πράσινων, για τη τροφοδότηση ενός νέου ψυχροπολεμικού κλίματος στις σχέσεις ΗΠΑ και Ρωσίας, που συμπαρασύρει και τις συντηρητικές ευρωπαϊκές ηγεσίες.

Συνολικά, το σχέδιο του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού αποτυπώνει τους σημερινούς πολιτικούς συσχετισμούς στην ΕΕ. Θέτει εκ νέου στις πολιτικές ηγεσίες το πολιτικό και προγραμματικό πλαίσιο για την επόμενη περίοδο, πάνω στο οποίο θα κινηθούν τόσο οι ευρωπαϊκές ηγεσίες, όσο και οι πολιτικές ομάδες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ενόψει των κρίσιμων ευρωεκλογών του Μαΐου του 2019. Με τα σημερινά δεδομένα, ο ευρωπαϊκός προϋπολογισμός δεν απαντά στις προκλήσεις της εποχής, και τελικά επιχειρεί να ενσωματώσει το ευρωσκεπτικιστικό παραλήρημα των πιο οπισθοδρομικών πολιτικών δυνάμεων της ΕΕ.

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΝΑ, Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 2ος όροφος
Τ.+30 210 3647912

info@enainstitute.org
enainstitute.org